अन्यायमानिनि प्रमादपरः सुबोधकः। नाक्षेप्ता तद्गिरं कश्चित् तस्य नस्याप्रमादपरः। अटोपेक्षकः सत्कार्ये स्वसत्कार्ये चिरक्रियः। न तद्भार्यापुत्रमित्रश्चिद्दर्शी कदाचन। तद्वद्बुद्धिस्तदोषेषु भार्यापुत्रादिवत्सु च। न स्वार्थते स्वार्थते न नाभ्यस्यति निन्दति। नेच्छत्यन्याधिकारं हि निस्पृहो मोदते सदा। तद्वत्सवस्त्रभूषादिधारकस्तत्पुरोऽविक्रमः। अतिसुखप्रियो दानो दयालुः शूर एव हि। तद्कार्यस्य रक्षणे सुचतो मतको वरः। विपरीतगुणैर्देहिर्भर्तको निन्द्य उच्यते। ये भृत्या हीनवर्णतया ये दण्डेन प्रकर्षिताः। घटाच्छातरा कुब्जाः वामनप्रियवादिनः। मत्ता व्यसनिनश्चार्ता सत्कोपेक्षाच देविनः। कालिका दाम्भिकाश्चैवाकलत्राश्चोऽध्यसूयकाः। ये चापमानिता नेऽवदाकार्यैर्नैव भेदिताः। रिपोर्मित्रासेवकाश्च पूर्ववैराहुबन्धिनः। चण्डाः वाक्यविद्या धर्महीना नैते सुसेवकाः। संक्षेपतस्तु कथितं सदसद्भृत्यलक्षणम्।

तत्परिशिष्टे वर्णभृत्यलक्षणं यथा

"भृत्यान् पश्चिमे यामे स्वकलत्रं विचिन्त्य च। कृतोत्थानं तु विष्णुं हि स्मृत्वा स्नानादनन्तरम्। प्रातः कृत्यं तु निर्वर्त्य यावत् कार्यं मुहूर्तकम्। गत्वा स्वकार्यगाढार्थं कार्याकार्यं विचिन्त्य च। प्रियमुखा विपन्नं तु द्वारस्थः कथम् निरोधयेत्। निदेशकाय विज्ञाप्य तेनाज्ञप्तः प्रबोधयेत्। दण्डाकारान् समानध्ये राज्ञे दण्डधरः क्रमात्। निवेद्य तत्ततोः पश्चात् तेषां स्थानानि सूचयेत्। ततो राजगृहं गत्वाऽऽज्ञप्तो मन्त्रेण मन्त्रिभिः। गत्वा स्वयं यथान्यायं विष्णुरूपमिवापरम्। प्रविश्य साहुरागस्य चित्तज्ञस्य वनस्यतः। भर्तुरङ्गेन दृष्टिं ज्ञात्वाऽन्यत्र विनिःक्षिपेत्। अग्निं दीप्तमिवाशीटेद्वाजानस्तपजिजितः। आशीविषमिव क्रुद्धं पशुं प्राप्तधनेश्वरम्। यत्नोपचरेच्चित्तं नाहमस्मीति चिन्तयन्। समर्थयेच्च तत्पक्षं साधु भाषत भाषितम्। तत्प्रियोगेन वा ब्रूयादर्थं सुपरिनिश्चितम्। सुरापवस्त्रमोडेषु विवादे वादिनां मतम्। विज्ञानमपि तो ब्रूयात् भर्तुः शिष्टोत्तरं वचः। सदाऽनुकूलवेषःस्यात्प्रमाद्यन्तु प्राज्ञकिः। तद्गुणा ज्ञतनतिः स्नात्वा वस्त्रालङ्कारभूषणः। तदाज्ञां धारयित्वाटो स्वकार्याणि निर्वहेत्। नत्वाऽऽसीनासने प्रकृतत्वपार्श्वे सम्मुखास्तथा। उच्चैःप्रहसनं वाक्यं हीनं कुत्सनं तथा। जृम्भणं नासिकङ्गं वा पर्यस्फोटञ्च वर्जयेत्। राज्ञादिष्टं तु यत् स्थानं तत्र तिष्ठेन्मुदान्वितः। प्रवीणोचितमेधावी वर्तेतेदभिमानिताम्। आपद्युत्सार्गमनने कार्यकालाक्षयेषु च। अपृष्टोऽपि हितान्वेषी ब्रूयात् कल्याणभाषितम्। प्रियं तथ्यं च वक्तव्यं वदेत् धर्मार्थयुक्तं वचः। समानवार्त्तया चापि तस्मिन् बोधयेत् सदा। कीर्त्तिमन्यत्रपाणां च वदेत्कीर्त्तिफलं तथा। दाता त्वं धार्मिकः शूरोनीतिमानसि भूपते!। अनीतिस्तो तु मनसि वर्त्तते न कदाचन। ये ये भृत्या अनीत्या तान् तत्पे कीर्त्तयेत् सदा। स्वमेभ्यो लक्षिकोऽनीति सर्वेभ्योऽपि विशेषयेत्। परार्थं देशकालज्ञो देशे काले च साधयेत्। परार्थमाश्रयं न स्वात्मना ब्रूयात् सदैव हि। न वर्त्तयेत् प्रजाकार्यं समेतव्यं स्वयं सदा। अपि स्वाधुमदाचीत शुभ्रम् परिमत. शुभा। आत्मेवानर्थवन्मत्वा वृत्तिं नेहेत पण्डितः। सत्कार्ये यो निमुक्तः स भूयात्तत्कार्यतत्परः। नान्याधिकारमन्विच्छेन्नाभ्यसूयेच्च केनचित्। न स्वामिनं वदेत् कस्य पूर्वोक्त स्वयक्तिता। परोपकरणं भक्तप्रसन्नान्वितकरः सदा। करिष्यामीति ते कार्यं न कुर्यात् कालवञ्चनम्। द्रुतं कुर्यात् समर्थयेत् कार्यं दीर्घं न रक्षयेत्। सुपत्रं कलेच मन्त्रं च न भर्तुः संप्रकाशयेत्। विहेयं च विनाशं च मनसापि न चिन्तयेत्। राजा परमनिष्ठोऽस्ति न कार्यं विरिचेदिति। स्त्रीभिस्तदर्थिभिः पापैरिभूतैर्निराकृतैः। एकार्थचर्यं वाहिनं संवर्तनं विवर्जयेत्। वेश्याभाषाहुकरणं न कुर्यात् पृथिवीपतेः। कस्यचोऽपि च मेधावी न च कर्त्तेत तद्गुणैः। रागापरागौ जानीयाद्भर्तुः कुशलकर्मकृत्। इङ्गिताकारचेष्टाभ्यकदभिप्रायतां तथा। लक्षेत् विरक्तं नृपतिं रक्षे दृष्टिं तु कारयेत्। विरक्तः कारयेत्कार्यं विपक्षाभ्युदयं तथा। आयावर्त्तनकं (कामच्छेदम्) कृत्वा कलनायं करोति च। अकोपोऽपि सकोपाभः प्रसन्नोऽपि च निष्कवः। वाक्यस्य कलहं वक्ति दृष्टिच्छेदं करोति च। कथ्यते विषयश्चैव सुखसंकीर्त्तने कृते। दृष्टिं क्षिपत्यकाम्यत्र क्रियमाणे च कर्मणि। विरक्तलक्षणं क्षेत्रमहस्तस्य लक्षणं ब्रुवे। दृष्ट्या प्रसन्नो भवति वाक्यं गृह्णाति चादरात्। कुशलादि यदि पृच्छेत् प्रदाभवति चादरम्। विविक्तदर्शनं चास्य रक्ष-